

Варшава. Јерусалим

Два топонима образују овде кохерентну парадигму, узнемиреност хоризонта очекивања не долази с те стране. Но њихов спој има сложене конотације и неизбежно покреће асоцијације на драматичне историјске догађаје. Наговештена тензија је, дакле, не толико интелектуалне колико емоционалне природе.

Па ипак, почетак делује мирно и безазлено, готово банално.

Два брата. Једна сестра.
Рођени у истом,
двадесетом веку.

Наставак је, додуше, нешто мање баналан.

Брат рођен у Русији.
Брат рођен у Немачкој
Сестра у Пољској.

Ове разлике, истина, сугеришу често сељакање породице, дакле нестабилност, можда несигурност и разне тегобе, али засад још увек ништа драматично. Но потом следи нешто што остаје загонетно и чак у први мах потпуно неразумљиво.

Све троје рођено у истој соби.

Испада да је стан мењао боравиште, а не породица. Што је бесмислено. А наставак не доводи до распурања него до згушњавања магле. И парадоксално, можда ипак већ сад, почиње да се наслућује одгонетка на самој ивици апсурда.

Брат који није Рус
има сина Француза.
Брат који није Немац
има сина који није Француз.
Ни Пољак. Ни Рус.
Син је свој предак.

Личи на дашто ми ти дашто а све је ипак јасно и речено да не може бити једноставније. Иза привид-

ног апсурда се крију сува факта. Факта уосталом могу бити апсурдна, и то је факат. Да би на крају, оним што је речено за трећег члана породице све постало јасно и очигледно.

Сестра нема синова.
Она је вечита девојка.
Прозрачна као ваздух.
Лака као пепео.

Све до последње речи би можда још и могло бити недоумице и колебања, али она разрешава све и не оставља више никаквог места сумњи.

Тешко би у модерној књижевности било наћи текст, поетски или било какав други, који с истом концизношћу и једнаком пертинентношћу сажима безмало сву историју Јевреја у XX веку. Кондензован као хајку и исто тако алузиван а истовремено кристално јасан, он се с невероватном уздржаностју, као овлаш, и утолико потресније, дотиче неких међу најтрагичнијим догађајима модерног доба. Судбине чланова једне породице која ја истовремено представник једног народа кристалишу се око једног симболичног места, једне собе у којој су се догодила три рођења и која се налази у граду који је за кратко време променио три господара. Место мења статус, прима трагичну и митску димензију.

II ИГРА ИЗОТОПИЈА

1.

Први од текстова у овом другом делу носи упечатљив наслов који лепо звучи и ритмички и захваљујући асонанци "о – а" и алитерацији на "г".

Огњена Олга

Смисао тог наслова, међутим, није непосредно доступан. Придев "огњена" у вези с једним женским личним именом може у читаоцу изазвати асоцијацију на свету великомученицу Марину Антиохијску чији празник православна црква слави 30. јула (17. по старом календару), у време највеће летње жеге "кад горе небо и земља", па би по некима то био разлог што је у народу позната као Огњена Марија и што се у предању и песмама доводи у везу с Илијом громовником, мада би овај надимак могао бити и у вези с мукама којима је била подвргнута. Но у сваком случају овде није реч о Марији него о Олги те питање остаје отворено и хоризонт очекивања напет као затегнут лук.

Почетак одговора, али само врло делимичан, изгледа да пружа посвета.

Сестри за јулски рођендан и имендан

Олга је, дакле, име песникове сестре, но објашњење придева који иде уз њу очигледно ваља тражити у самом тексту. Први стихови га доиста наговештавају али, истовремено и сасвим неочекивано, изазивачки се мрсе у врло запетљан чвор.

Велика кнегиња Олга, коју су бољшевици,
према сведочењу песника Ђеа Богзе,
стрпали били у трбух локомотиве,
није, све у свему, била моја сестра.
Друга Олга је моја сестра,
с другом локомотивом у трбуху.

Оно што прво, и највише, пада у очи је обрт познат у реторичкој традицији као епанортоза, термин додуше данас доста ретко употребљаван, можда зато што пре звучи као назив неке кужне болести него једног песничког поступка, иако је у ствари потпуно